

डॉक्युमेंटरी स्पर्धा

सहभागी स्पर्धाक

सर्व प्रकारचे व्यवस्थापन व माध्यमांच्या शाळेतील प्राथमिक व माध्यमिक मुख्याध्यापक, शिक्षक व कर्मचारी तसेच शिक्षण विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी व कर्मचारी यांच्यासाठी सदर स्पर्धा खुली आहे.

• शैक्षणिक डॉक्युमेंटरीचे विषय

1. शिक्षणासाठी नाविन्यपूर्ण दृष्टीकोन
2. शिक्षणातील आव्हाने व उपाय
3. शिक्षण आणि शिक्षक
4. शिक्षणातील प्रेरणादायी उपक्रम
5. भविष्यवेधी शिक्षण
6. अध्ययन-अध्यापन
7. डिजिटल अध्यापनाची यशस्विता
8. शिक्षणातील लोकसहभाग
9. अध्ययन-अध्यापनातील यशस्वी ज्ञानरचानावाद
10. कला-क्रीडानुरूप शिक्षणप्रवाह

(वरील विषयांपैकी कोणत्याही एका विषयासंदर्भातील एका घटकावर डॉक्युमेंटरी बनवणे अपेक्षित आहे.)

स्पर्धेचे नियम

1. स्पर्धा शालेय शिक्षण विभागातील सर्व पर्यवेक्षीय अधिकारी, मुख्याध्यापक, शिक्षक व कर्मचारी यांचेसाठी खुली आहे.
2. डॉक्युमेंटरी ही १०-१२ मिनिटाची विडीयो स्वरूपात **HD Quality 1080p** मध्ये असावी.
3. स्पर्धकाने डॉक्युमेंटरी ही मराठी, हिंदी किंवा इंग्रजी भाषेत स्वतः बनवलेली असावी.
4. डॉक्युमेंटरी स्पर्धेत सहभागी झालेल्यांनी वापरलेल्या साधनांचा तपशील द्यावे.
5. स्पर्धकांना कुठलाही कॅमेरा वापरण्याची मुभा आहे तसेच सहभागींना त्यांच्या सेलफोन किंवा मोबाईल फोनचा वापर करून छायाचित्रण करण्याचे स्वातंत्र्य आहे.
6. डॉक्युमेंटरीच्या पुनर्वापराचे अधिकार राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे यांचेकडे राखीव असतील.
7. सादर केलेली डॉक्युमेंटरी या पूर्वी कोठेही प्रकाशित झालेली नसावी.
8. डॉक्युमेंटरीला शीर्षक देणे बंधनकारक आहे.
9. सदर स्पर्धा ही तालुका, विभाग व राज्य पातळीवर होणार आहे.
10. प्रत्येक तालुका स्तरावरील विजेता स्पर्धक विभाग स्तरासाठी पात्र ठरणार आहेत.
11. स्पर्धेत सहभागी होण्यासाठी कोणत्याही प्रकारचे शुल्क आकारले जाणार नाही.
12. कोणत्याही कॉपीराइटचे उल्लंघन अपात्रतेस कारणीभूत ठरेल आणि बक्षीस रक्कम जप्त होईल. याबाबत निवड समिती आणि मूल्यमापन समितीचा निर्णय अंतिम असेल.
13. निवड समिती आणि मूल्यमापन समितीचे निर्णय अंतिम आणि सर्व स्पर्धकांसाठी बंधनकारक असतील. मूल्यमापन समिती अर्जदाराकडून प्रवेशाच्या कोणत्याही पैलूवर स्पष्टीकरण मागू शकते आणि दिलेल्या वेळेत ते सादर न केल्यास, प्रवेश अपात्र ठरवला जाऊ शकतो.
14. अयोग्य किंवा आक्षेपार्ह सामग्री समाविष्ट असलेले फोटो व विडीयो ज्यामध्ये उत्तेजकता, नग्नता, हिंसाचार, मानवी हक्क किंवा पर्यावरण उल्लंघन, कायदा, धार्मिक, भारताची सांस्कृतिक आणि नैतिक परंपरा आणि प्रथा यांच्या विरुद्धातील इतर कोणत्याही सामग्री यांचा समावेश आहे असे फोटो व विडीयो काटेकोरपणे प्रतिबंधित आहेत आणि ते ताबडतोब अपात्र ठरवले जातील.

मूल्यमापन समिती वरील निकषांव्यतिरिक्त अयोग्य आणि आक्षेपार्ह ठरवेल अशा इतर प्रवेशिकांकडे दुर्लक्ष करण्याचा अधिकार राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे आहे.

15. स्पर्धा परीक्षणासाठी विहित मुदतीच्या आत कळविलेल्या स्रोताद्वारे डॉक्युमेंटरी सदर करणे बंधनकारक असेल.
16. प्रत्येक सहभागी स्पर्धकाला स्वयं घोषणा प्रमाणपत्र भरून देणे अनिवार्य आहे.
17. पर्यवेक्षीय अधिकारी व कर्मचारी आपल्या लगतच्या किंवा कार्यक्षेत्रातील कोणत्याही एका केंद्रातून आपला सहभाग निश्चित करू शकतात.

डॉक्युमेंटरी स्पर्धा सहभागी स्पर्धक प्रवेश अर्ज

१. स्पर्धकाचे नाव व फोटो:
२. शाळेचे नाव व पत्ता :
३. केंद्राचे नाव :
४. तालुक्याचे नाव:
५. जिल्ह्याचे नाव :
६. संपर्क क्रमांक : ७. ई-मेल :
८. स्पर्धेसाठी निवडलेला विषय :
९. निवडलेल्या विषय संदर्भित उपविषय: १०. उपयोगात आणलेली सामग्री:
११. स्वयं घोषणा प्रमाणपत्र

सहभागी स्पर्धक स्व-घोषणापत्र

मी श्री / श्रीमती/ कु.

याद्वारे जाहीर करत आहे की, या स्पर्धेसाठी मी स्वतः तयार केलेली डॉक्युमेंटरी सादर करत आहे आणि डॉक्युमेंटरीतील विषय माझा स्वतःचा आहे. अर्जात मी दिलेली माहिती खरी आहे. स्पर्धा जिंकल्यास, जर माझ्याकडून पुरविण्यात आलेली कोणतीही माहिती खोटी ठरली किंवा डॉक्युमेंटरीत कॉपीराइटचे उल्लंघन झालेले आढळले तर मला स्पर्धेतून अपात्र ठरवले जाऊ शकते आणि मूल्यमापन समितीने घेतलेल्या निर्णयांवर कोणताही अधिकार नाही किंवा त्याबाबत मला काहीही म्हणता येणार नाही याची मला जाणीव आहे. भविष्यात राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र, पुणे यांना या डॉक्युमेंटरीचा वापर करण्यास मी संमती देत आहे.

दिनांक :
स्थळ :

स्वाक्षरी:
स्पर्धकाचे नाव:

- डॉक्युमेंटरी बनविण्याचे प्रमुख उद्देश:-

- शैक्षणिक विषयांवरील समस्या व अन्य माहिती सोप्या व मनोरंजक पद्धतीने सर्वापर्यंत पोहोचवणे.
- विशिष्ट संकल्पना, तत्त्वे, घटना किंवा कौशल्ये आत्मसात करणे.
- नवनवीन गोष्टी शिकण्यासाठी आणि त्यांच्यातील जिज्ञासेला चालना देणे.
- क्लिष्ट विषय समजावून सांगण्यासाठी दृश्य आणि श्राव्य साधनांचा उपयोग करणे.
- शैक्षणिक सामाजिक, सांस्कृतिक आणि वैज्ञानिक विषयांवर विचारमंथन घडवून आणणे.
- कृतिशीलता, सर्जनशीलता व संशोधक वृत्तीला चालना देणे.

• डॉक्युमेंटरीची ध्येये:-

- गुणवत्तापूर्ण, प्रभावी व आकर्षक पद्धतीने ज्ञान व शिक्षण देणे.
- समस्यांची जाणीव निर्माण करून शैक्षणिक जनजागृती करणे.
- चिरस्थायी शिकण्याची व ज्ञान आत्मसात करण्याची सवय लावणे
- स्वयंप्रेरित शिक्षणाची आवड निर्माण करणे.
- संवेदनशील, जबाबदार नागरिक म्हणून शैक्षणिक व सामाजिक प्रश्नांविषयी जागरूकता निर्माण करणे व सक्रिय बनवणे.
- ज्ञानाचा आवाका वाढवणे.

• डॉक्युमेंटरी बनवताना सहभागी स्पर्धकांनी लक्षात घ्यावयाच्या महत्त्वपूर्ण बाबी:

1. विषय निवड

महत्त्व: निवडलेला विषय शैक्षणिक बाबीसंबंधित बहुउपयोगी, प्रेरक, आकर्षक आणि महत्त्वाचा असावा.

सुसंगतता: विषय समाज, कला, इतिहास, विज्ञान, किंवा सांस्कृतिक घटकांशी संबंधित असावा.

संपर्कता: विषयात नवा दृष्टिकोन, अज्ञात माहिती, किंवा ताज्या घडामोडी असाव्यात.

2. नाविन्यता

विषयाविषयी सखोल अभ्यास करून अचूक माहिती गोळा करणे.

प्रत्यक्ष मुलाखती, दस्तऐवज, फोटो, व्हिडिओ किंवा अधिकृत अहवालांचा समावेश असावा.

माहितीला कोणत्याही पूर्वग्रहापासून मुक्त ठेवणे.

3. विषयानुरूप माहितीची मांडणी

प्रभावीपणे सांगण्यासाठी सुरुवात, मध्य, आणि शेवट या तिन्ही टप्प्यांची आखणी करणे.

अध्ययनार्थीची शैक्षणिक व सामाजिक पातळीवर गुंतवणाऱ्या गोष्टींचा समावेश करणे.

स्पष्ट आणि सोप्या पद्धतीने मुख्य संदेश पोहोचवणे.

प्रभावी, सोपे, आणि विषयाशी सुसंगत संवाद तयार करणे.

कोणते दृश्य कसे आणि कुठे दाखवायचे याची आखणी करणे.

4. व्हिज्युअल आणि ध्वनी प्रभाव

चांगल्या प्रतीचा कॅमेरा आणि व्हिज्युअल अँगल्सचा वापर करणे.

पृष्ठभूमी संगीत, नॅरेशन आणि ध्वनी परिणाम योग्य ठिकाणी समाविष्ट करणे.

नैसर्गिक किंवा कृत्रिम प्रकाशाचा योग्य वापर.

6. मुलाखती

संबंधित तज्ज्ञ, साक्षीदार, किंवा प्रभावित व्यक्तींच्या मुलाखतींचा समावेश करणे.

स्पष्ट आणि सुसंगत प्रश्न तयार करणे.

7. एडिटिंग

दृश्ये आणि संवाद सुसंगत ठेवणे.

डॉक्युमेंटरीची लांबी १० ते १२ मिनिटाची असणे अपेक्षित.

डॉक्युमेंटरी प्रेक्षकांना रंजक वाटण्यासाठी गती संतुलित ठेवणे.

8. अध्ययनकर्त्याचा विचार

डॉक्युमेंटरी शैक्षणिक परिवर्तनासाठी बनवली जात आहे हे लक्षात घेणे (शिक्षण क्षेत्रातील घटकांसाठी).

भाषा आणि शैली: प्रेक्षकांच्या सोयीसाठी सोपी भाषा आणि शैली ठेवणे.

9. बजेट आणि साधने

स्वतःच्या उपलब्ध बजेटनुसार डॉक्युमेंटरीची आखणी करणे.

योग्य साधनांचा आणि विद्यार्थींचा वापर.

10. सत्यता आणि जबाबदारी

विषयासंदर्भातील माहिती आणि दृश्ये खऱ्या घटनेशी सुसंगत असावीत.

संवेदनशील विषय हाताळताना सामाजिक जाण ठेवणे.

• डॉक्युमेंटरी मूल्यांकनातील महत्त्वाच्या बाबी:

1. विषयाची निवड आणि महत्त्व

निवडलेला विषय महत्त्वाचा आणि विषयाशी संबंधित आहे का?

विषयावर नवीन माहिती, दृष्टीकोन किंवा विचार दिला गेला आहे का?

विषय शैक्षणिक क्षेत्रासाठी उपयुक्त आहे का?

2. माहितीची सखोलता

डॉक्युमेंटरीमध्ये दिलेली माहिती विश्वसनीय स्रोतांवर आधारित आहे का?

विषयावरील माहितीसंदर्भात पुरावे आणि दस्तऐवज दिले आहेत का?

कोणत्याही पूर्वग्रहाशिवाय माहिती दिली आहे का?

3. विषयाची प्रभावितता

डॉक्युमेंटरीचे आरंभ, मध्य, आणि शेवट सुसंगत आणि प्रभावी आहेत का?

विषय रंजकतेने आणि योग्य वेगाने पुढे जाते का?

भावनात्मक किंवा बौद्धिक स्तरावर जोडून घेण्यात यशस्वी आहे का?

मुख्य संदेश अध्ययनार्थीपर्यंत स्पष्टपणे पोहोचतो का?

4. दृश्य व तांत्रिक गुणवत्ता

कॅमेरा अँगल्स, फ्रेमिंग, आणि प्रकाशयोजनांचा योग्य वापर झाला आहे का?

दृश्ये सुसंगत आहेत का? डॉक्युमेंटरी मध्ये अनावश्यक किंवा कंटाळवाणे भाग आहेत का?

नॅरेशन, पार्श्वसंगीत आणि ध्वनी परिणाम यांचा योग्य समतोल साधला आहे का?

संकल्पना स्पष्ट करण्यासाठी ग्राफिक्स किंवा ॲनिमेशन योग्य ठिकाणी वापरले आहेत का?

5. मुलाखती आणि साक्षात्कार

विषयाशी संबंधित तज्ज्ञ, साक्षीदार किंवा प्रभावित व्यक्तींच्या मुलाखतींचा समावेश आहे का?

मुलाखतींमधील प्रश्न सखोल, विचारप्रवर्तक आणि विषयाशी सुसंगत आहेत का?

मुलाखती प्रेक्षकांवर प्रभाव टाकण्यात यशस्वी आहेत का?

6. अध्ययनार्थीवरील परिणाम

डॉक्युमेंटरी अध्ययनार्थीला काही नवीन शिकवते का?

अध्ययनार्थीमध्ये काही कृती करण्याची प्रेरणा निर्माण झाली का?

अध्ययनार्थीवर शैक्षणिक व सामाजिक प्रभाव पडतो का?

अध्ययनार्थी डॉक्युमेंटरीच्या सुरुवातीपासून शेवटपर्यंत गुंतून राहतात का?

7. नॅरेशन आणि संवाद

नॅरेशन सहज समजण्यासारखे आहे का?

संवाद साधण्याची शैली विषयाशी सुसंगत आणि प्रभावी आहे का?

भाषा अध्ययनार्थीच्या स्तराला अनुरूप आहे का?

8. संदेशाचा पोहच

उद्देश: डॉक्युमेंटरीने आपला उद्देश पूर्ण केला आहे का?

प्रेरणा: प्रेक्षकांना सकारात्मक संदेश किंवा बदलाची प्रेरणा मिळाली का?

मूलभूत मुद्दे: डॉक्युमेंटरीमध्ये मूलभूत मुद्दे ठळकपणे सादर झाले आहेत का?

9. सर्जनशीलता

डॉक्युमेंटरीमध्ये सर्जनशील दृष्टिकोन, शैली किंवा स्वरूप आहे का?

सामान्य विषयाला सादर करण्याचा अनोखा मार्ग वापरला आहे का?

डॉक्युमेंटरीतील दृश्ये आणि मांडणी अध्ययनार्थींना आकर्षित करतात का?

10. तांत्रिक मर्यादा व बजेटचा वापर

कमी खर्चात डॉक्युमेंटरीची गुणवत्ता राखण्यात यशस्वी आहे का?

मर्यादित साधने असूनही उच्च गुणवत्ता साधण्यात यश मिळाले आहे का?

11. सामाजिक आणि सांस्कृतिक संवेदनशीलता

संवेदनशील विषय तटस्थता आणि आदरपूर्वक हाताळले आहेत का?

कोणत्याही समुदायाच्या भावनिकतेचे भान ठेवले आहे का?

विषय मांडताना सामाजिक जबाबदारीचे भान ठेवले आहे का?

12. डॉक्युमेंटरीचा परिणाम आणि प्रतिसाद

अध्ययनार्थी व गुणदानकर्त्यांना डॉक्युमेंटरीचा सकारात्मक प्रतिसाद मिळतो ?

डॉक्युमेंटरीने अपेक्षित शैक्षणिक व सामाजिक बदल घडवले का?

13. स्वतःचे मूल्यांकन

निर्मात्याने स्वतःच्या उद्दिष्टांनुसार डॉक्युमेंटरीचे यश मोजले आहे का?

निर्मिती प्रक्रियेत काय चांगले झाले आणि काय सुधारण्याची गरज आहे, याचा विचार केला आहे का?

• डॉक्युमेंटरी साठी गुणदान तालिका

मुल्यांकन निकष	कमाल गुण	गुणांकनाचे विवरण
1. विषयाची निवड व महत्त्व	10	विषय प्रासंगिक, महत्त्वाचा, आणि आकर्षक आहे का?
2. विषयाच्या माहितीवर आणि तथ्यांची अचूकता	10	माहिती विषयावर आधारित आहे का? पुरावे आणि संदर्भ वापरले आहेत का?
3. सादरीकरण	10	विषयानुरूप सादरीकरण रंजक, सुसंगत, शैक्षणिक, किंवा बौद्धिक प्रभाव टाकणारी आहे का?
4. दृश्यकलात्मक गुणवत्ता	10	छायाचित्रण, व्हिड्युअल्स, ग्राफिक्स, आणि ॲनिमेशनचा योग्य वापर आहे का?
5. ध्वनी गुणवत्ता	10	नॅरेशन, पार्श्वसंगीत, आणि ध्वनी प्रभाव संतुलित आणि स्पष्ट आहेत का?
6. मुलाखती व साक्षात्कार	10	मुलाखती संबंधित, तर्कसंगत आणि माहितीपूर्ण आहेत का?
7. नॅरेशन आणि संवाद	10	भाषा स्पष्ट, सहज समजण्यासारखी आणि विषयाशी सुसंगत आहे का?
8. सामाजिक आणि सांस्कृतिक संवेदनशीलता	10	संवेदनशील विषयांचा तटस्थ आणि जबाबदार पद्धतीने विचार केला आहे का?
9. डॉक्युमेंटरीची परिणामकारकता	10	डॉक्युमेंटरीने सकारात्मक प्रभाव टाकला का? प्रेरणा, माहिती किंवा कृतीसाठी उत्तेजन दिले का?
10. सर्जनशीलता आणि अभिनवता	10	डॉक्युमेंटरीमध्ये नवीन दृष्टीकोन किंवा सर्जनशील सादरीकरण आहे का?
एकूण गुण	100	-

गुणांकनाचे स्तर (Rating Scale):

90-100 गुण: उत्कृष्ट (Excellent)

75-89 गुण: खूप चांगले (Very Good)

60-74 गुण: चांगले (Good)

50-59 गुण: समाधानकारक (Satisfactory)

50 गुणांखाली: सुधारणा आवश्यक (Needs Improvement)

• डॉक्युमेंटरी स्पर्धेचे टप्पे व अंतिम निवड स्पर्धक संख्या:-

स्पर्धा स्तर	स्पर्धेतून पुढील स्तरासाठी निवलेले स्पर्धक संख्या	निर्णायक समिती सदस्य
तालुका स्तर	विजेता (तालुका संख्येच्या प्रमाणात)	११
विभाग स्तर	५	९

राज्य स्तर	१०	९
------------	----	---

तालुका स्तर निर्णायक समिती

निर्णायक समिती	पद
गटशिक्षणाधिकारी	अध्यक्ष
विस्तार अधिकारी शिक्षण	सदस्य सचिव
तालुका संपर्क अधिकारी डायट	सदस्य
विषय साधन व्यक्ती	सदस्य
केंद्र प्रमुख	२ सदस्य
तंत्र स्नेहीशिक्षक	४ सदस्य
राज्य पुरस्कार प्राप्त शिक्षक	सदस्य

विभाग स्तर निर्णायक समिती सदस्य

निर्णायक समिती	पद
विभागीय शिक्षण उपसंचालक	अध्यक्ष
विभागीय विद्या प्राधिकरण प्राचार्य	सचिव
शिक्षणाधिकारी ०१	सदस्य
वरिष्ठ अधिव्याख्याता ०१	सदस्य
उप शिक्षणाधिकारी ०१	सदस्य
अधिव्याख्याता ०१	सदस्य
तंत्रस्नेही शिक्षक ०३	सदस्य
नामवंत लेखक ०२	सदस्य
डॉक्यूमेंट बनविणारे खाजगी सदस्य ०२	

राज्य स्तर निर्णायक समिती सदस्य

निर्णायक समिती	पद
आयुक्त शिक्षण	अध्यक्ष
संचालक रा शै सं व प्र प पुणे	उपाध्यक्ष
सह संचालक रा शै सं व प्र प पुणे	सचिव
उपसंचालक रा शै सं व प्र प पुणे	सदस्य
विभागीय शिक्षण उपसंचालक ०३	सदस्य
प्राचार्य डायट ०३	सदस्य

अध्यक्ष यांनी नामनिर्देशित डॉक्यूमें अनुभवी सदस्य ०५	सदस्य
अध्यक्ष यांनी नामनिर्देशित नामवंत लेखक सदस्य ०५	सदस्य